

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/108/2023
Identifikačné číslo spisu:	8810209843
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8810209843.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Lesnej spoločnosti Pavlovce, pozemkové spoločenstvo, 094 31 Pavlovce, Pavlovce 143/143, IČO: 42 031 508, zastúpeného ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA - JUDr. STANISLAV KAŠČÁK, s.r.o., Vranov nad Topľou, Ulica 1. mája 1246, IČO: 47 245 034, proti žalovanému J. L., narodenému XX. R. XXXX, Y. XXX, o zaplatenie 5.750 eur, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 3C/293/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. februára 2021 sp. zn. 14Co/7/2020-307, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. februára 2021 sp. zn. 14Co/7/2020 z r u š u j e a v e c m u vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej aj „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom č.k. 3C/293/2010-218 zo dňa 28. júna 2019 v spojení s opravným uznesením výrokom I. zaviazal žalovaného povinnosťou zaplatiť žalobcovi sumu 4.217,10 eura do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, výrokom II. zamietol žalobu, čo do zvyšku a výrokom III. náhradu trov konania stranám sporu nepriznal.

2. Čo sa týka ustálenia predmetu konania súd prvej inštancie poukázal na to, že žalobca sa žalobou domáhal priznania náhrady za užívanie nehnuteľností titulom bezdôvodného obohatenia, a to vo výške 1,66 eura za 1m2 pozemkov zastavaných stavbami a vo výške 0,10 eura za 1m2 pozemkov nezastavaných stavbami za obdobie marec až september 2007, t.j. za 6 mesiacov v celkovej sume 2.332,49 eura. Podaním zo dňa 25.septembra 2009 žiadal znížiť pôvodne požadovanú sumu za obdobie marec až september 2007 na sumu 2.242,86 eura a zároveň rozšíril žalobu o obdobie september 2007 až február 2008 o sumu 2.460,45 eura, teda žiadal priznať žalobcovi sumu 4.703,31 eura. Podaním zo dňa 8. apríla 2010 znova žiadal rozšíriť žalobu za ďalšie obdobie, a to marec 2008 - december 2008, t.j. 10 mesiacov o sumu 4.100,75 eura, a teda zaviazať žalovaného na zaplatenie sumy 8.804,05 eura. Uznesením zo dňa 21. mája 2010 súd pripustil zmenu žaloby. Podaním zo dňa 12. augusta 2010 zobral žalobca žalobu čiastočne späť, a to o sumu 4.586,95 eura. Uznesením č.k. 10C/41/2009 súd žalobu o zaplatenie 4.586,95 eura zastavil a čo do zvyšku, teda žalobu ohľadom zaplatenia sumy 4.217,10 eura

vyľúčil na samostatné konanie vedené pod sp.zn. 3C/293/2010. V konaní vedenom pod sp.zn. 3C/293/2010 žalobca podal návrh na rozšírenie žaloby o sumu 1.533,50 eura za obdobie máj až december 2009, t.j. za ďalších 8 mesiacov. Uznesením na pojednávaní dňa 10. mája 2011 súd pripustil rozšírenie žaloby o sumu 1.533,50 eura za ďalších 8 mesiacov, teda predmetom konania bola žaloba o zaplatenie 5.750 eur.

3. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania ustálil skutkový stav tak, že z písomnej korešpondencie medzi žalobcom a žalovaným mal za preukázané, že medzi týmito stranami došlo k snahe o uzavretie dohody o dočasnom užívaní nehnuteľností a v súvislosti s tým aj dohody o platení náhrady za užívanie nehnuteľností. Žalovaný nespochybňoval tú skutočnosť, že by pozemky vo vlastníctve žalobcu neužíval, avšak navrhoval započítať na pohľadávku žalobcu na nájomnom jeho pohľadávku súvisiacu s investíciami vykonanými do roku 2005 v celkovej výške 6.731.758,- Sk (listy žalovaného zo dňa 31. marca 2006 a dňa 10. apríla 2008). Z geodetického elaborátu vyhotoveného spoločnosťou GP-3s.r.o., Prešov z októbra 2018 je zrejmé geodetické zameranie plôch, o ktorých žalobca tvrdil, že ich žalovaný užíva bez právneho dôvodu. Jedná sa o nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX v kat. území Y, teda o spoločnú nehnuteľnosť v spoluvlastníctve členov pozemkového spoločenstva. Žalovaný presnosť zamerania nehnuteľností nenamietal. Poukazoval iba na tú skutočnosť, že na pozemkoch, ktoré sú zastavané stavbami, tieto stavby síce zhotovil, avšak nie je ich vlastníkom, pretože k nim nemá zriadené vlastnícke právo, čo vyplýva aj z LV. Pozemky nezastavané stavbami sú zas podľa jeho vyjadrenia prístupné širokej verejnosti a žalovaný na nich nepoberá ani žiadne dotácie. Tieto dotácie podľa jeho vedomostí poberá obec. Na základe tej skutočnosti, že nedošlo k rozporovaniu uvedenej skutočnosti, súd prvej inštancie vychádzal zo žalovaným nepopretej skutočnosti, spočívajúcej v rozsahu zabratia a užívania pozemkov. Z výsluchov svedka S.. J. Q. a Y. L. mal súd za preukázané, že pozemky uvedené v elaboráte boli žalovaným využívané pre jeho podnikateľské aktivity. Užívanie nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu žalovaným mal súd prvej inštancie za preukázané aj tým, že žalovaný tvrdil, že uskutočnil značnú investíciu do predmetných nehnuteľností. Súd mal za preukázané, že žalovaný tieto pozemky užíval od roku 2005 do apríla 2008. Uvedená skutočnosť vyplývala aj zo zmluvy o výpožičke zo dňa 1. januára 2005 medzi žalovaným a T. P., podľa ktorej žalovaný prenechal uvedenej osobe časť predmetných nehnuteľností. Na základe uvedených skutočností súd prvej inštancie ustálil, že žalovaný v rokoch 2005 - 2008 na predmetných pozemkoch postavil stavby, užíval ich pri podnikaní, mal záujem o ich kúpu od žalobcu, ponúkol mu platenie nájomného za ich užívanie a podľa jeho vlastných tvrdení investoval do nich sumu 6.000.000,- Sk.

4. Vzhľadom na to, že súd mal z Geodetického elaborátu vyhotoveného spoločnosťou GP-3, s.r.o. za preukázané, že žalovaný užíval plochy vo vlastníctve žalobcu a to plochy zastavané stavbami vo výmere 987 m² a ostatné nezastavané plochy vo výmere 6.649 m², priznal žalobcovi nárok na náhradu za užívanie pozemkov zastavaných stavbami vo výške 49.350 Sk ročne, t.j. 50 Sk ročne za 1m², v zmysle vyjadrenia žalovaného zo dňa 31. marca 2006, v ktorom tento súhlasil s takto určenou hodnotou a nárok na náhradu za užívanie pozemkov nezastavaných stavbami - ostatná plocha vo výške 19.947 Sk ročne, t.j. 3 Sk ročne za 1m², nakoľko uvedenú sumu považoval za primeranú miestnym pomerom s ohľadom na rozsah pozemkov a časovú súvislosť. Nakoľko žalobca si uplatnil nárok na náhradu za užívanie nehnuteľností v trvaní 22 mesiacov, súd priznal žalobcovi nárok na náhradu vo výške 127.044,50 Sk, t.j. 4.217,10 eura (celková náhrada za užívanie pozemkov za 1 rok - 69.297 Sk, t.j. mesačne 5.774,75 Sk x 22 mesiacov) titulom bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Čo sa týka námietky žalovaného spočívajúcej v nedostatku aktívnej legítimácie žalobcu, súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca je pozemkovým spoločenstvom s právnou subjektivitou, registrovaným dňa 8. marca 2006 Obvodným lesným úradom vo Vranove nad Topľou podľa zákona č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenstvách. Podľa § 31 ods. 11 zákona č. 97/2013 Z.z. na nakladanie so spoločnou nehnuteľnosťou vo vlastníctve spoluvlastníkov sa aplikujú ustanovenia § 8 a § 11. Súd prvej inštancie následne konštatoval, že ak je pozemkové spoločenstvo s právnou subjektivitou oprávnené uzatvárať nájomné zmluvy za účelom zabezpečenia užívania spoločných nehnuteľností, je rovnako oprávnené aj k súdnemu uplatneniu nároku na zaplatenie náhrady za užívanie spoločnej nehnuteľnosti od osoby, ktorá spoločné nehnuteľnosti užíva bez právneho dôvodu, preto súd žalobe vyhovel v časti o zaplatenie 4.217,10 eura. V ostatnom rozsahu žalobu zamietol.

5. Na základe odvolania žalovaného (čo do výroku I. a III. rozsudku súdu prvej inštancie) a odvolania žalobcu (voči výroku III. rozsudku súdu prvej inštancie) Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutej časti tak, že žalobu o zaplatenie 4.217,10 eura zamietol. Žalovanému proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Krajský súd v Prešove ako odvolací súd postupom v zmysle ust. § 382 CSP vyzval dňa 10. decembra 2020 strany sporu, aby sa vyjadrili, z akého dôvodu by mal byť na obdobie marec 2007- december 2008 aplikovaný iný režim ako za bezdôvodné obohatenie uplatnené žalobcom za obdobie máj - december 2009, nakoľko súd napadnutým rozsudkom priznal žalobcovi náhradu za užívanie nehnuteľností za obdobie marec 2007 - december 2008 vo výške 4.217,10 eura a v časti náhrady za užívanie nehnuteľností za obdobie od mája 2009 do decembra 2009 vo výške 1.533,50 eura žalobu zamietol. Odvolací súd taktiež poukázal na fakt, že žalovaný niekoľkokrát počas konania vzniesol námietku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu (napr. na pojednávaní dňa 18. apríla 2018), preto strany sporu vyzval, aby sa vyjadrili k aplikácii ustanovení zákona č. 97/2013 Z.z. o pozemkových spoločenstvách (§ 1 ods. 2, § 19 ods. 1, § 31 ods. 1, § 3, § 9 ods. 13, § 16 ods. 2), ako aj k ustanoveniam § 23, § 123, § 126 a § 139 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti odvolací súd zdôraznil, že žalobca ako pozemkové spoločenstvo nie je vlastníkom predmetných nehnuteľností a že podľa označených ustanovení zákonov je oprávnený konať za členov spoločenstva vo veciach podnikania na spoločnej nehnuteľnosti alebo na spoločne obhospodarovaných nehnuteľnostiach, ich spoločného užívania a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z ich vlastníctva alebo ich môže zastupovať vo veciach nadobúdania vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, ktoré sa majú stať súčasťou spoločnej nehnuteľnosti, preto vyzval strany, aby sa vyjadrili k otázke legitimity žalobcu ako pozemkového spoločenstva na podanie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia pri užívaní spoločnej nehnuteľnosti bez právneho dôvodu. V súvislosti s riešením tejto otázky odvolací súd poukázal na rozhodnutia, ktoré riešili otázku aktívnej vecnej legitímácie, a to nález Ústavného súdu SR II. ÚS 348/08-42, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžrk/5/2017, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/31/2018 a rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 41Cob/93/2018 z 13. mája 2020.

7. Považoval za potrebné poukázať na skutočnosť, že odvolaním žalovaného bol napadnutý výrok I. a III., teda výrok, ktorým bol zaviazaný povinnosťou zaplatiť žalobcovi sumu 4.217,10 eura titulom vydania bezdôvodného obohatenia za obdobie marec 2007 až december 2008 a výrok o nepriznaní náhrady trov konania. Odvolaním žalobcu bol napadnutý výrok III. o náhrade trov konania. Z uvedeného vyplýva, že výrok II., ktorým bola žaloba, čo do zvyšku zamietnutá, teda v rozsahu 1.533,50 eura (uznesením vyhláseným na pojednávaní dňa 10. mája 2011 došlo k rozšíreniu žaloby v zmysle návrhu žalobcu zo dňa 10. mája 2011 na sumu 5.750,60 eura), nebol odvolaním napadnutý, preto nadobudol právoplatnosť a nie je predmetom preskúmania odvolacím súdom (viď bod 2. dôvodov tohto rozhodnutia).

8. Z hľadiska skutkového v predmetnej veci nebolo v konaní medzi stranami sporným, že predmetné nehnuteľnosti, za ktorých užívanie žalobca proti žalovanému uplatňuje náhradu za čas od marca 2007 do decembra 2007 a za čas od mesiaca máj 2009 do decembra 2009, nie sú vlastníctvom žalobcu - pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou. V konaní nebolo medzi stranami sporným ani to, ktoré pozemky vo vlastníctve členov spoločenstva sú zastavané stavbami, ktorých zhotoviteľom mal byť žalovaný a ani to, ktoré ďalšie nehnuteľnosti uvedené v Geodetickom elaboráte vyhotovenom spoločnosťou GP-3, s.r.o. sú vlastníctvom členov spoločenstva. Pri námietkach žalovaného proti aktívnej legitímácii nebolo preto potrebným, aby na tieto medzi stranami nesporné skutočnosti sa zopakovaním dokazovania pred odvolacím súdom menil skutkový stav zistený súdom prvej inštancie. Preto odvolací súd na prejednanie podaných odvolaní nenariaďoval pojednávanie.

9. Pred odvolacím súdom vyvstala potreba, aby pre vecné prejednanie podaného odvolania (odvolaní) sa zaoberal otázkou právneho posúdenia zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie.

10. Jednou z hlavných námietok žalovaného v odvolacích dôvodoch bol nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobcu na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia ako pozemkového spoločenstva. Mal za to, že žaloba mala byť podaná jednotlivými vlastníkami nehnuteľností, ktoré mali byť podľa názoru žalobcu užívané žalovaným a nie samotnou pozemkovou spoločnosťou ako tomu bolo v predmetnom prípade, nakoľko tejto zo zákona nevyplýva oprávnenie domáhať sa takéhoto nároku na súde.

11. V tejto súvislosti odvolací súd považoval za potrebné najskôr uviesť, že vecná legitímácia neprestavuje podmienku konania ako to mylne uviedol žalobca vo vyjadrení zo dňa 17. decembra 2020. Vecná legitímácia predstavuje hmotnoprávne oprávnenie, resp. hmotnoprávnu povinnosť vyplývajúcu z právneho vzťahu. Súdny sú povinné skúmať legitímáciu, avšak nie ako podmienku konania (kedykoľvek počas celého vedenia sporu), bez existencie ktorej nemožno konanie pred súdom viesť. Vecná legitímácia sa skúma až pri rozhodovaní v merite veci, nakoľko okrem iných skutočností aj od existencie vecnej legitímácie na strane sporových strán závisí výsledok sporu a jej existencia predstavuje nevyhnutnú podmienku na úspech v spore. Uvedené závery vyplývajú aj z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn 3Cdo/192/2004.

12. V prejednávanom spore sa žalobca ako pozemkové spoločenstvo založené podľa zákona č. 181/1995 Z.z. domáha vydania bezdôvodného obohatenia z dôvodu, že žalovaný v období od marca 2007 do decembra 2008 a od mája 2009 do decembra 2009 podľa jeho tvrdení užíval nehnuteľnosti, ktoré sú spoločnou nehnuteľnosťou osôb združených v tomto spoločenstve.

13. Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len zákon č. 181/1995 Z.z.), členom spoločenstva podľa odseku 1 sú všetci spoluvlastníci spoločnej nehnuteľnosti.

14. Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 181/1995 Z.z., ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahujú sa na práva a povinnosti vlastníkov podielov spoločnej nehnuteľnosti ustanovenia Občianskeho zákonníka.

15. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 181/1995 Z.z., spoločenstvo s cieľom racionálne hospodáriť na spoločnej nehnuteľnosti a obstarávať spoločné veci vyplývajúce zo spoluvlastníctva k nej môže

- a) vykonávať poľnohospodársku prvovýrobu a s tým súvisiace spracovanie alebo úpravu poľnohospodárskych produktov,
- b) hospodáriť v lesoch a na vodných plochách,
- c) ak túto činnosť upravujú osobitné predpisy, spoločenstvo vykonáva túto činnosť v súlade s týmito osobitnými predpismi.

16. Podľa § 3 ods. 2 zákona č. 181/1995 Z.z., podnikateľskú činnosť, ktorá nie je uvedená v odseku 1, môže spoločenstvo vykonávať len za podmienok ustanovených osobitnými predpismi.

17. Podľa § 13 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 181/1995 Z.z., majetkom spoločenstva na účely tohto zákona sa rozumie súhrn majetkových hodnôt, ktoré spoločenstvo vlastní a ktoré sú určené na plnenie úloh spoločenstva, slúžia mu a vznikli v súvislosti s užívaním a hospodárením na spoločnej nehnuteľnosti. Spoločenstvo hospodári s majetkom, ktorý nadobudlo ako príspevok, dar alebo iný príjem. Orgány spoločenstva sa pri nakladaní s majetkom spoločenstva riadia týmto zákonom, zmluvou o založení a rozhodnutiami valného zhromaždenia.

18. Podľa § 18 ods. 2 písm. d) zákona č. 181/1995 Z.z., do pôsobnosti zhromaždenia patrí najmä rozhodovať o hospodárení spoločenstva a nakladaní so spoločným majetkom spoločenstva.

19. Podľa § 20 ods. 1, 2 zákona č. 181/1995 Z.z., výbor je výkonným orgánom spoločenstva. Riadi činnosť spoločenstva a rozhoduje o všetkých záležitostiach, ktoré tento zákon a zmluva o založení alebo stanovy nevyhradili inému orgánu. Výbor je štatutárnym orgánom spoločenstva.

20. Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 97/2013 Z.z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov, Spoločenstvá s právnou subjektivitou podľa doterajších predpisov sa považujú za spoločenstvá podľa tohto zákona. Spoločenstvá bez právnej subjektivity založené podľa doterajších predpisov sa považujú za spoločenstvá bez právnej subjektivity podľa doterajších predpisov až do splnenia povinnosti podľa odseku 5.

21. Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 97/2013 Z.z. na práva a povinnosti vlastníkov spoločnej nehnuteľnosti a vlastníkov spoločne obhospodarovaných nehnuteľností sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka, ak § 8 ods. 1, § 9 ods. 1 až 3 a 7 až 12, § 10 ods. 4 a § 15 ods. 2 až 5 neustanovujú inak.

22. Podľa § 9 ods. 15 zákona č. 97/2013 Z.z. vlastníci spoločnej nehnuteľnosti môžu spoločnú nehnuteľnosť alebo jej časť prenajať.

23. Podľa § 12 ods. 2 zákona č. 97/2013 Z.z. vlastník spoločne obhospodarovanej nehnuteľnosti podľa odseku 1 zveruje túto nehnuteľnosť spoločenstvu na účely spoločného obhospodarovania a užívania na účely podľa § 19, pričom spoločná nehnuteľnosť ani spoluvlastníctvo nehnuteľnosti nevzniká. Spoločenstvo užíva podiely na spoločné obhospodarovanie nehnuteľnosti, ktorá nie je spoločnou nehnuteľnosťou a ktoré spravuje alebo s ktorými nakladá fond alebo správca, na základe nájomnej zmluvy uzatvorenej s fondom alebo správcou na dobu spoločného obhospodarovania. Ak vlastník spoločne obhospodarovanej nehnuteľnosti prenájme spoločne obhospodarovanú nehnuteľnosť, fond alebo správca prenájma podiely na spoločne obhospodarovanej nehnuteľnosti, ktoré spravuje alebo s ktorými nakladá, za rovnakých podmienok nájomcovi, ktorému vlastník prenajal spoločne obhospodarovanú nehnuteľnosť.

24. Podľa § 12 ods. 5 zákona č. 97/2013 Z.z. pomer účasti člena spoločenstva podľa § 2 ods. 1 písm. d) na výkone práv a povinností vyplývajúcich z členstva v spoločenstve je vyjadrený podielom výmery nehnuteľnosti patriacej členovi spoločenstva na celkovej výmere spoločne obhospodarovaných nehnuteľností všetkých členov spoločenstva, ak zo zmluvy o spoločenstve, zo stanov alebo z rozhodnutia zhromaždenia nevyplýva nič iné.

25. Podľa § 139 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci sú oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne. O hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Pri rovnosti hlasov, alebo ak sa väčšina alebo dohoda nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd.

26. Podľa § 451 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Bezodôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

27. Zákon č. 181/1995 Z.z. rozlišuje medzi spoločnou nehnuteľnosťou a hospodárením s ňou (§ 2 ods. 3 a § 3 ods. 1) a majetkom pozemkového spoločenstva (§ 13). Majetkom pozemkového spoločenstva sa rozumejú výnosy, ktoré vznikli v súvislosti s užívaním a hospodárením na spoločnej nehnuteľnosti v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) alebo b) zákona č. 181/1995 Z.z. Vlastníci spoločnej nehnuteľnosti sa v zmysle uvedeného zákona môžu združovať za účelom hospodárenia na spoločnej nehnuteľnosti, avšak nemožno konštatovať, že by medzi hospodárenie v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 181/1995 Z.z. patril aj prenájom spoločnej nehnuteľnosti. Prenájom spoločných nehnuteľností, ich predaj alebo iné nakladanie s vecou vlastníka podielu ako je upravené v § 3 ods. 1 zákona č. 181/1995 Z.z. podlieha právnomu režimu podľa § 2 ods. 3 zákona č. 181/1995 Z.z., t.j. je upravený ustanoveniami Občianskeho zákonníka, a teda pokiaľ by spoluvlastníci spoločnej nehnuteľnosti mali v úmysle uzavrieť nájomnú zmluvu, mali postupovať v súlade s ustanoveniami § 139 Občianskeho zákonníka a hlasovaním rozhodnúť o nájme spoločnej nehnuteľnosti, resp. o podaní žaloby na súd titulom vymáhania bezdôvodného obohatenia od osoby užívajúcej spoločnú nehnuteľnosť. Na základe uvedeného aktívna vecná legitímácia patrila jednotlivým spoluvlastníkom spoločnej nehnuteľnosti, ktorí mohli na základe

vzájomného hlasovania splnomocniť pozemkové spoločenstvo, aby sa tohto nároku v ich mene domáhalo, prípadne splnomocniť iného zástupcu.

28. Z ustanovení zákona č. 181/1995 Z.z. vyplýva, že pozemkové spoločenstvo iba obhospodaruje a zveľaďuje majetok, ktorý však zostáva v podielovom spoluvlastníctve jeho jednotlivých členov, a napriek tomu, že títo spoluvlastníci založia pozemkové spoločenstvo, nedochádza k prevodu vlastníckeho práva spoločných nehnuteľností na tento subjekt ale vlastnícke právo je naďalej ponechané jednotlivým podielovým spoluvlastníkom a pozemkové spoločenstvo je oprávnené iba hospodáriť na tomto majetku podľa § 3 zákona č. 181/1995 Z.z.. Z predmetného ustanovenia však nevyplýva, že by pozemkové spoločenstvo bolo oprávnené konať za podielových spoluvlastníkov spoločnej nehnuteľnosti pri právnych úkonoch týkajúcich sa spoločnej nehnuteľnosti bez osobitného splnomocnenia, s výnimkou prípadov vymenovaných v ustanovení § 3 zákona č. 181/1995 Z.z. Na rozdiel od uvedeného v prípade práv a povinností jednotlivých spoluvlastníkov zákon výslovne konštatuje, že na tieto právne vzťahy je potrebné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka. Na základe vyššie uvedeného nemožno konštatovať, že by pozemkové spoločenstvo založené podľa zákona č. 181/1995 Z.z. bolo oprávnené konať vo vlastnom mene pri nakladaní so spoločnou nehnuteľnosťou. Uvedený úmysel potvrdil zákonodarca aj prijatím zákona č. 97/2013 Z.z. o pozemkových spoločenstvách, ktorý výslovne v ustanovení § 9 ods. 13 (t. č. § 9 ods. 15 v aktuálne účinnom znení) upravil, že iba vlastníci spoločnej nehnuteľnosti môžu spoločnú nehnuteľnosť alebo jej časť prenajať. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že zákon č. 97/2013 Z.z. ponechal totožné inštitúty a ich charakter tak, ako boli upravené v zákone č. 181/1995 Z.z., a teda rozlišuje medzi spoločnou nehnuteľnosťou vo vlastníctve jednotlivých členov pozemkového spoločenstva a medzi majetkom pozemkového spoločenstva. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že zákonodarca od počiatku existencie pozemkových spoločenstiev, na ktorých sa hospodári na spoločnej nehnuteľnosti formuluje dva právne režimy a to režim nakladania s majetkom členov pozemkového spoločenstva, v rámci ktorého sú práve títo vlastníci oprávnení rozhodovať o nakladaní s majetkom podľa ustanovení Občianskeho zákonníka a režim nakladania s majetkom spoločenstva, o ktorom rozhoduje samotné pozemkové spoločenstvo, nakoľko je vlastníkom tohto majetku.

29. Keďže predmetom prejednávaného prípadu je uplatnenie si nároku pozemkového spoločenstva na vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu užívania spoločnej nehnuteľnosti žalovaným, odvolací súd konštatuje, že aktívnu vecnú legitimáciu žalobca ako pozemkové spoločenstvo nemá, nakoľko nie je vlastníkom spoločnej nehnuteľnosti, a teda v prípade preukázania bezdôvodného obohatenia, by toto nevzniklo na úkor pozemkového spoločenstva, nakoľko sa nejednalo o úkony súvisiace s obhospodarovaním spoločnej nehnuteľnosti podľa § 3 ods. 1 zákona č. 181/1995 Z.z., ale jednalo by sa o bezdôvodné obohatenie na úkor všetkých spoluvlastníkov spoločnej nehnuteľnosti. Z uvedeného je zrejmé, že pozemkové spoločenstvo nie je vlastníkom spoločnej nehnuteľnosti, ktorá mala byť bez právneho dôvodu užívaná žalovaným, taktiež zo zákonnej úpravy pozemkovému spoločenstvu nevyplýva oprávnenie domáhať sa nárokov jednotlivých jeho členov v ich mene na súde, a preto bolo nevyhnutné, aby toto spoločenstvo bolo na taký úkon akým je podanie žaloby splnomocnené jednotlivými spoluvlastníkmi, resp. aby si jednotliví spoluvlastníci uplatnili svoje práva, nakoľko iba na ich strane by mohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu a nie na strane pozemkového spoločenstva.

30. Poukazujúc na závery vyslovené odvolacím súdom a to, že žalobca ako pozemkové spoločenstvo nedisponuje hmotnoprávnym oprávnením, ktorého ochrany sa prostredníctvom žaloby voči žalovanému domáha, teda nemá aktívnu vecnú legitimáciu, nemal odvolací súd inú možnosť len postupovať podľa § 388 CSP a napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že žalobu pre nedostatok aktívnej vecnej legitimácie na strane žalobcu zamietnuť. Uvedené závery týkajúce sa vecnej aktívnej legitimácie pozemkového spoločenstva vo veci nárokov zo spoluvlastníctva nehnuteľnosti združených do spoločenstva voči tretím osobám korešpondujú už s viacerými rozhodnutiami súdov tak, ako ich odvolací súd uviedol vo výzve adresovanej sporovým stranám. Aj pri aplikácii ust. čl. 2 ods. 2 Základných princípov CSP sa od tejto praxe nemal dôvod odvolací súd odkloniť.

31. Odvolací súd nemohol pominúť ani skutočnosti plynúce z toho, že žalobca nenapadol rozsudok súdu

prvej inštancie o zamietnutí žaloby, ktorou sa žalobca domáhal náhrady za obdobie od mája 2009 do decembra 2009 (za 8 mesiacov). Súd prvej inštancie vyhovel žalobe za 22 mesiacov od marca 2007 do decembra 2008. Aj podľa samotného zdôvodnenia žaloby je uplatňovaný nárok aj za obdobie od mája 2009 do decembra 2009 založený na totožných skutočnostiach, ako za obdobie, za ktoré bolo žalobe vyhovené. Vychádzajúc zo subjektívnej záväznosti rozsudku vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá (§ 228 ods. 1 CSP) je odvolací súd toho názoru, že niet dôvodu, aby sa aj vo vzťahu k inému obdobiu mali spravovať práva a povinnosti strán iným právnym režimom. Nebol na to ani taký dôvod, aký by vyplynul napr. z plynutia času (prípadne premlčanie).

32. Vo vzťahu k námietke žalobcu, že v prípade, ak súd dospeje k záveru o nedostatku vecnej legitimácie, bude mať za to, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces, keďže odvolací súd sa odklonil od záverov vyslovených v uznesení Krajského súdu v Prešove č.k. 12Co/59/2011-71 zo dňa 15. decembra 2011, odvolací súd považuje za potrebné v tejto súvislosti dať do pozornosti tú skutočnosť, že odvolací súd vo vyššie uvedenom rozhodnutí sa absolútne k námietke vecnej aktívnej legitimácie pozemkového spoločenstva nezaujímal o žiadny právny názor, ktorým by bol súd prvej inštancie viazaný. O trovách konania rozhodol odvolací súd v súlade s ustanovením § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania ako aj odvolacieho konania v plnom rozsahu voči neúspešnému žalobcovi. O výške trov konania rozhodne súdny úradník súdu prvej inštancie podľa § 262 ods. 2 CSP.

33. Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie. Dovolanie podal z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalobca sa nestretol s riešením právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, ktorá by sa zaoberala nedostatkom aktívnej vecnej legitimácie pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou na domáhanie sa nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia pri neoprávnenom užívaní spoločnej nehnuteľnosti od toho subjektu, ktorý si na spoločnej nehnuteľnosti zriadil nepovolené stavby a nehnuteľnosti užíva aj iným spôsobom (všetko bez právneho titulu).

34. Žalobca sa podanou žalobou domáhal, aby súd zaviazal žalovaného zaplatiť vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu, že žalovaný užíva pozemky (spoločné nehnuteľnosti) členov pozemkového spoločenstva, a to bez právneho titulu. Odvolací súd bez toho, aby akokoľvek doplnil dokazovanie vyslovil presne protichodný záver ako súd prvej inštancie. Odvolací súd vyzýval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k možnosti použitia iných právnych predpisov na súdený prípad, ale nevykonával žiadne doplnujúce dokazovania. Právne posúdenie veci nie je doplnením dokazovania. Žalobca rozčlenil dovolanie do troch celkov.

34.1. Po prvé, aktívna vecná legitimácia žalobcu a jej postupné skúmanie v priebehu súdneho konania. Žalobca upriamil pozornosť, že táto právna vec už raz bola prejednaná na odvolacom súde, kedy odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, keď prvým rozsudkom okresného súdu bola žaloba žalobcu zamietnutá v celom rozsahu. V zrušujúcom uznesení odvolací súd nespomenul žiadne pochybnosti o tom, že či žalobca má aktívnu vecnú legitimáciu na takéto konanie. Z tohto právneho názoru vychádzal aj súd prvej inštancie, aj všetci účastníci konania. Žalobca vníma odvolací súd ako inštitúciu, ktorá nemôže meniť svoj právny názor sama od seba len v závislosti od toho, ktorý sudca na tom - ktorom súde sa vyjadruje v totožnom o jednom súdnom konaní. Poukázal pritom aj na článok 2 ods. 2 Civilného sporového poriadku, a to princíp právnej istoty. Ak by malo dôjsť k tomu, že žalobca zistí, že právny názor totožného súdu na rovnakú otázku v roku 2011 a v roku 2021 je presne protichodný, bez toho, aby sa akokoľvek zmenil právny predpis alebo skutkové alebo právne zdôvodnenie žaloby, došlo by tým k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, ktorého imanentnou súčasťou je nepochybne právna istota. Poukázal aj na bod 41. rozsudku odvolacieho súdu. S týmto žalobca nemôže súhlasiť vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti. Je nesprávne tvrdenie odvolacieho súdu v rozsudku z roku 2021 o tom, že v roku 2011 odvolací súd absolútne k vecnej legitimácii pozemkového spoločenstva nezaujímal žiadny právny názor. Aj v tomto chybnom vyhodnotení na strane odvolacieho súdu spočíva negatívny následok na strane žalobcu na škodu, ktorým došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

35. Žalobca doplnil, že pozemkové spoločenstvo nepochybne môže byť zmluvnou stranou, napríklad v

nájomnom vzťahu ako prenajímateľ alebo ako nájomca v zmluve o dielo, v kúpnej zmluve. Ak môže pozemkové spoločenstvo uzatvoriť zmluvný vzťah, je teda implicitne oprávnené na prijatie plnenia z tohto zmluvného vzťahu. Ak je oprávnené prijať plnenia, je rovnako oprávnené aj vo vlastnom mene a na vlastný účet domáhať sa aj tohto plnenia v súdnom konaní ako účastník konania. Ak žalovaný užíval pozemky, s ktorými hospodári pozemkové spoločenstvo, neexistuje žiaden zákonný zákaz na to, aby samotné pozemkové spoločenstvo nemohlo sa domáhať náhrady za ich užívanie bez právneho titulu. Právny názor odvolacieho súdu v tom, že by žalobcovia by mali byť jednotliví členovia - v konaní o plnenie, by viedla k vytvoreniu skupiny 92 žalobcov, kde by žalovaná suma bola žiadaná pre rôznych 92. subjektov a celková suma nároku by sa musela matematicky rozdeliť na sumu: 92 - krát suma 45,84 eura. Žalovaný by mal teda plniť pre 92 subjektov sumu 45,84 eura, a teda aj 92 - krát zaplatiť náklady spojené s platbou. Náklady na trovy zastúpenia žalobcovi by vzrástli o vyše 45 - krát, pretože za zastupovanie 92 žalobcov by trovy konania boli uplatňované podľa § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Takéto následky, ktoré by priniesol postup v tomto konaní tvrdený žalovaným naznačujú, že v sporoch, kde predmetom konania je nárok na plnenie (z užívania a hospodárenia so spoločnými nehnuteľnosťami) a nie nárok na určenie vlastníctva alebo iný typ vlastníckej žaloby je oprávnený aktívne a vecne legitimovaný aj samotné pozemkové spoločenstvo.

36. Po druhé, prekvapujúce skutkové tvrdenie odvolacieho súdu nevyplývajúce z dokazovania. Poukázal na bod 38. odôvodnenia odvolacieho rozsudku, odvolací súd si tento skutkový záver nemohol urobiť z vykonaného dokazovania, pretože táto skutková otázka nikdy nebola súdne riešená. V skutočnosti žalobca ako pozemkové spoločenstvo pravidelne na svojich výročných členských schôdzach počas trvania tohto súdneho konania riešil otázku súdneho sporu so žalovaným a presne to - čo odvolací súd bez dokazovania tvrdil - presne to členovia pozemkového spoločenstva na schôdzach aj robili - poverili samotné pozemkové spoločenstvo, aby sa v ich mene domáhalo nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Týmto následkom, že odvolací súd začal tvrdiť toto skutkové tvrdenie bez toho, aby takéto dokazovanie vôbec vykonal - týmto porušil právo žalobcu na spravodlivý súdny proces. Odvolací súd v roku 2021 nevykonal pojednávanie, odvolanie žalovaného neprejednal na pojednávaní, na túto otázku sa žalobcu nespýtal a vlastne si takýto skutkový záver len sám domyslel. S týmto postupom odvolacieho súdu nemožno súhlasiť. Na takýto záver odvolacieho súdu neboli dané žiadne reálne dôvody. Odvolací súd prijal zjavne chybný skutkový záver, bez toho, aby vykonal akékoľvek dokazovanie. Žalobca sa o tomto zjavne chybnom skutkovom závere odvolacieho súdu dozvedel až z doručenia zmeňujúceho rozsudku, pretože žiadnym spôsobom nebol zo strany odvolacieho súdu upovedomený, ani upozornení na túto úplne prekvapujúcu novinku o vyhodnotení tohto zásadného skutkového zistenia.

37. Rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním napadnuté spočíva na zjavne chybných a nesprávnych skutkových zisteniach, ktoré sú v rozpore s inými dostupnými dôkazmi. Rozhodnutie odvolacieho súdu je teda arbitrárne.

38. Po tretie, súvislosti z rozhodovania iných súdov. Poukázal na to, že v rozsudku Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn. 41Cob/93/2019 sa riešila otázka určenia vypratania a odovzdania nehnuteľnosti. Ohľadne súdnych rozhodnutí k sp. zn. 14Co/7/2020 žalobca uviedol: po a) v Náleze Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 348/2008 sa riešila otázka určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, po b) v rozsudku NS SR sp. zn. 6Sžrk/5/2007 sa riešila otázka, či spoločenstvo môže podať správnu žalobu vo veci súdneho prieskumu rozhodnutia správneho orgánu vo veci pozemkových úprav, ktorého účastníkmi sú v zmysle zákona vlastníci nehnuteľnosti. Vo veci žalobcu sa rieši iná otázka - právo domáhať sa plnenia vyplývajúceho zo spoločného hospodárenia, podnikania na spoločnej nehnuteľnosti; pretože nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia sa týka spoločného hospodárenia, ktoré bolo znemožnené samotným protiprávnym užívaním nehnuteľnosti žalovaného, po c) v uznesení NS SR sp. zn. 8Cdo/31/2008 sa riešila otázka určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Je samozrejmé, že v konaniach o určenie vlastníckeho práva musia byť účastníkmi konania samotní spoluvlastníci - fyzické osoby, toto zhodne tvrdí aj žalobca. Predmetná vec nie je takýmto typom konania. Na základe vyššie uvedených dôvodov považuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za nespravodlivý a aj za nezákonný. Navrhol, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

39. K dovolaniu sa písomne vyjadril žalovaný. V celom rozsahu odkázal na výklad zákona č. 97/2013 Z. z. a teda na písomné vyjadrenie zo dňa 21. decembra 2020 pre odvolací súd, kde žalovaný podal výklad § 16 ods. 2 písm. a) až d) citovaného zákona. Navrhol, aby bolo dovolanie zamietnuté a zároveň žiadal priznať náhradu trov dovolacieho konania.

40. K vyjadreniu žalovaného žalobca podal písomné stanovisko. Zotrval na svojom podanom dovolaní.

41. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné.

42. V podanom dovolaní dovolateľ uplatnil dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku dovolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

43. Nesprávne právne posúdenie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ videl pri riešení otázky „aktívnej vecnej legitímácie“, pričom mal za to, že je v spore daná jeho aktívna vecná legitímácia, nestotožnil sa s názorom odvolacieho súdu, že by žalobcami mali byť jednotliví jeho členovia, nakoľko aj tu ide o hospodárenie so spoločnou vecou.

44. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnou otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnou otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno § 421 CSP ju podradí.

45. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z § 421 ods. 1 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí (konkretizuje), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

46. Dovolací súd v predmetnej veci upriamuje pozornosť na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/26/2024 zo dňa 30. apríla 2024, vychádzajúceho z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS. 425/2023 z 8. februára 2024, ktoré sa venuje právnenému posúdeniu otázky aktívnej vecnej legitímácie pozemkového spoločenstva v tam súdenom prípade, v konaní o náhradu škody. Podľa dovolacieho súdu právne závery vyplývajúce z uvedených rozhodnutí, je možné vzťahovať aj na posúdenie právnej otázky - aktívnej vecnej legitímácie žalobcu ako pozemkového spoločenstva v konaní o zaplatenie bezdôvodného obohatenia z dôvodu užívania nehnuteľností žalovaným za stanovené obdobie bez právneho dôvodu. Nebolo sporným, resp. vyplývalo z vykonaného dokazovania, že pozemky, ktoré mal žalovaný užívať bez právneho dôvodu za uvedené obdobie boli v spoluvlastníctve jednotlivých členov pozemkového spoločenstva - žalobcu. Súd prvej inštancie žalobe v časti vyhovel a v časti žalobu zamietol. V bode 4. odôvodnenia zdôraznil, že „Čo sa týka námietky

žalovaného spočívajúcej v nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu, súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca je pozemkovým spoločenstvom s právnou subjektivitou, registrovaným dňa 8.3.2006 Obvodným lesným úradom vo Vranove nad Topľou podľa zákona č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenstvách. Podľa § 31 ods. 11 zákona č. 97/2013 Z.z. na nakladanie so spoločnou nehnuteľnosťou vo vlastníctve spoluvlastníkov sa aplikujú ustanovenia § 8 a § 11. Súd prvej inštancie následne konštatoval, že ak je pozemkové spoločenstvo s právnou subjektivitou oprávnené uzatvárať nájomné zmluvy za účelom zabezpečenia užívania spoločných nehnuteľností, je rovnako oprávnené aj k súdnemu uplatneniu nároku na zaplatenie náhrady za užívanie spoločnej nehnuteľnosti od osoby, ktorá spoločné nehnuteľnosti užíva bez právneho dôvodu, preto súd žalobe vyhovel v časti o zaplatenie 4.217,10 eur. V ostatnom rozsahu žalobu zamietol.“

Odvolací súd sa s takýmto právnym názorom nestotožnil, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu ako pozemkového spoločenstva na uplatňovanie uvedeného nároku, nakoľko nie je vlastníkom spoločnej nehnuteľnosti, nejednalo sa o úkony súvisiace s obhospodarovaním spoločnej nehnuteľnosti podľa § 3 ods. 1 zákona č. 181/1995 Z.z., taktiež zo zákonnej úpravy pozemkovému spoločenstvu nevyplýva oprávnenie domáhať sa nárokov jednotlivých jeho členov v ich mene na súde, a preto bolo nevyhnutné, aby toto spoločenstvo bolo na taký úkon akým je podanie žaloby splnomocnené jednotlivými spoluvlastníkmi, resp. aby si jednotliví spoluvlastníci uplatnili svoje práva, nakoľko iba na ich strane by mohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu a nie na strane pozemkového spoločenstva.

47. Z bodu 14. uznesenia NS SR sp. zn. 7Cdo/26/2024 vyplýva: „Z argumentácie rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že žalobca ako pozemkové spoločenstvo nezastupoval jednotlivých jeho členov, ktorým škoda vznikla (v prípade jej preukázania) neoprávneným výrubom stromov žalovaným. Aktívnu vecnú legitímáciu posúdil tak, že žalobcovi nesvedčala, pričom sa nejednalo iba o technickú záležitosť (nie je nepodstatné, kto vystupuje v konaní ako žalobca, komu by mala náhrada škody patriť), nakoľko záverom o danosti náhrady škody samotnému pozemkovému spoločenstvu by o túto náhradu prišli samotní spoluvlastníci, členovia pozemkového spoločenstva, ktorým by však (v prípade jej preukázania) táto náhrada škody patrila, keďže došlo k zmenšeniu ich majetku. Podľa dovolacieho súdu ale vychádzajúc z názoru a zistení ústavného súdu vyjadrených v zrušujúcom náleze, podľa ktorého „Bolo úmyslom zákonodarcu pri konštrukcii § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách zjednodušiť a najmä umožniť jednotlivým členom pozemkových spoločenstiev prístup k súdnej ochrane, a to prostredníctvom pozemkového spoločenstva. Bolo by nereálne od jednotlivých spoluvlastníkov žiadať, aby boli spoločne sporovou stranou, čo je napokon ťažko prekonateľným bremenom aj pre samotný súd. Žalobca ako prenajímateľ a osoba, ktorá zo zákona spravuje nehnuteľnosti vo vlastníctve jednotlivých členov spoločenstva, je osobou oprávnenou sa týchto nárokov domáhať. Hoci v konaní vystupuje ako žalobca, z podstaty koncepcie pozemkových spoločenstiev je zrejmé, že uplatňovanie nároku na náhradu škody je v záujme a prospech jednotlivých členov spoločenstva, ktorých majetok spravuje a s ktorým hospodári. Ak žalobca ako pozemkové spoločenstvo podal žalobu o náhradu škody, ktorou sa domáhal zaplatenia škody ako nároku, ktorý vyplýval z porušenia zmluvy o prenájme a ktorý, vychádzajúc aj z odôvodnenia v tom čase platnej právnej úpravy v dôvodovej správe, išlo o postup, ktorý možno od adresáta tejto právnej normy očakávať, a to najmä vzhľadom na problematickosť znenia textu § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách“ na ktorý v celom rozsahu odkazuje, tento nedostatok právneho posúdenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke aktívnej vecnej legitímácie má za následok, že napadnuté rozhodnutie bolo založené na nesprávnom právnom závere a odvolací súd sa odklonil od právneho záveru vysloveného v zrušujúcom náleze ÚS SR.

48. Rovnako je potrebné poukázať na body 23. a 24. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. III ÚS 425/2023 z 8. februára 2024 aplikovateľné aj na prejednávaný prípad: „Za spoločné obhospodarovanie možno považovať aj prenechanie (prenajatie) lesného fondu spoločenstva pre účely výrubu dojednaného množstva dreva z neho za odplatu (v uvedenej veci išlo o zmluvu o prenájme, kde bol sťažovateľ označený ako prenajímateľ), pričom súčasťou tohto obhospodarovania je aj následné vymáhanie nezaplatenia dojednaných platieb, ako aj uplatnenie nárokov na náhradu škody, príp. iných nárokov, ktoré z týchto zmluvných vzťahov vzniknú. Vymáhanie nárokov priamo pozemkovým spoločenstvom, ktoré takto napĺňa svoje oprávnenia, ktoré mu zveruje § 19 zákona o pozemkových spoločenstvách, tak

umožňuje, aby v mene jednotlivých spoluvlastníkov konalo priamo pozemkové spoločenstvo. V uvedenej veci bol sťažovateľ zmluvnou stranou zmluvy o prenájme, ktorá bola porušená nájomcom, ktorý sa nepovoleným výrubom dreva dopustil trestného činu krádeže a svojim konaním spôsobil pozemkovému spoločenstvu škodu. Sťažovateľ ako prenajímateľ a osoba, ktorá zo zákona spravuje nehnuteľnosti vo vlastníctve jednotlivých členov spoločenstva, je osobou oprávnenou sa týchto nárokov aj domáhať. Hoci v konaní vystupuje ako žalobca, z podstaty koncepcie pozemkových spoločenstiev a citovaných ustanovení je zrejmé, že uplatňovanie nároku na náhradu škody je v záujme a v prospech jednotlivých členov spoločenstva, ktorých majetok spravuje a s ktorým hospodári.

Preto ak sťažovateľ ako pozemkové spoločenstvo podal žalobu o náhradu škody, ktorou sa domáhal zaplata škody ako nároku, ktorý vyplýval z porušenia zmluvy o prenájme a ktorý, vychádzajúc aj z odôvodnenia v tom čase platnej právnej úpravy v dôvodovej správe, išlo o postup, ktorý možno od adresáta tejto právnej normy očakávať, a to najmä vzhľadom na problematickosť znenia textu § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách. Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Za porušenie práva na súdnu ochranu treba považovať nielen situáciu, keď je osoba úplne zbavená možnosti obrátiť sa na súd, ale aj situáciu, keď sa domáhala svojho práva na všeobecnom súde v súlade so stanoveným postupom, ale súd výkladom procesných predpisov dospel k záveru, že osobe neprislúcha ochrana práv v takomto rozmere a šírke a formalisticky sa odmietol zaoberať námietkami účastníka konania. Takýto postup všeobecného súdu treba považovať za odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*) (pozri nálež Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3199/12 z 19. novembra 2013). Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebíha (Európsky súd pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36).“

49. Uvedené je možné vzťahovať aj na žalobcu - pozemkové spoločenstvo vzniknuté pôvodne ešte podľa zákona č. 181/1995 Z.z., preto rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré zamietlo žalobu žalobcu pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie, bolo založené na nesprávnom právnom posúdení veci, tak ako je vyššie uvedené s poukazom na uvedené rozhodnutie Najvyššieho a Ústavného súdu SR.

50. Senát dovolacieho súdu, ktorý koná v danej veci, sa stotožňuje so závermi vyjadrenými v týchto rozhodnutiach a nevidí žiadny dôvod na zmenu právneho názoru vyjadreného v označenom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR alebo na odklon od právneho názoru v týchto rozhodnutiach vyjadrených, a teda ani dôvod na postúpenie veci veľkému senátu najvyššieho súdu [rozsudok dovolacieho súdu z 10. novembra 2016 sp. zn. 3Cdo/174/2016 (R 17/2017)].

51. Z dôvodov uvedených vyššie dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP je procesne prípustné a dôvodné. Dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP), a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

52. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

53. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

54. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.